Ն. 5559 — 1885 ՑՈՒԼԻՍ 9 ՍԱԼԸ   ՍԷՆԷ 25 ԻՆՃԻ   ՃԱՐՇԱՄՊԱ 21 ՅՈՒԼԻՍ 1885 — Նօ. 5559

Մանզումէի Էֆքեար

ՖԻՅԱԹԼԱՐ
Սէնէլիք Մէճիտ 8
Ալթը այլըգ 4
—
Բօսթա իւճրէթի պէլտէ այրը տըր։
40 ՓԱՐԱ.

١٣٠١ ԹԸՄՄՈՒԶ ٩

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԶ ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

١٣٠٢ ՇԷՎՎԱԼ ٩

ՂԱԶԷԹԱՄԸԶ ՃԸՂԱՐ
Սալը, Բէնշէմպի, վէ Ճիւմաա իրթէսի կիւնլէրի.
—
Ղալաթաա Իզզէթ խան Նօ. 41
40 ՓԱՐԱ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

—o—

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՈՒՄՈՒԶ ՎԱՐ ՄԸ ՏԸՐ

Սահմանադրութիւնումուզ եա վար տըր, վէ եախօտ եօգ տուր, վէ էկէր Սահմանադրութիւնումուզ վար իսէ, եա հէր քիլիսէ իչին, վէ եախօտ պազը քիլիսէլէր իչին ճարի տէկիլ տիր. ուզուն լագըրտըր իսթէմէզ, էհալիմիզ պունու աչըգ սուրէթտէ պիլմէլի տիր։

Էկէր Սահմանադրութիւնումուզ վար իսէ, վէ էկէր հիչ տէկիլ իսէ, պըրագալըմ Թաշրալարը, պարի Իսթանպօլ քիլիսէլէրի իչին ումում սուրէթտէ ճարի իսէ, վէ էկէր Ա. Մէն. Օրբազան Պատրիարք հազրէթլէրինին ուխտ իթտիգլէրի Սահմանադրութիւն, պիզիմ պիլտիկիմիզ վէ երեսփոխանլարընըն պիրի պուլունդուղումուզ Սահմանադրութիւն իսէ, Գալաթա քիլիսէսինին չու չիմտիքի հալի, պունուն տապան տապանա զըտտը իտա իյլէմէքտէ տիր, մէզքիւր քիլիսէնէտէ թէքմիլ տեսպօթլուգ հիւքմ իթմէքտէ տիր, օրատա էհալի վար տըր, Թաղական խորհուրդ եօգ տուր, Թաղ. խորհուրդ վար տըր իմմա, Մագսուտեան Սիմոն պէյին խարէճ սանէխինտէ, տավաճըի-քէն միւթթէհիմ սանըլմըշ տըր, վէ ալէյհինտէ թէչէքքիւլ իյլէտիքլէրի տավալէրտէ, հաքիմ նասըլ օլունմաքչը տըր. տիմէքտիր քի, Գալաթա քիլիսէսի իչին Սահմանադրութիւնուն ճիսմի տէկիլ, իսմի պիլէ օլմադըգտան պաշգա, ատալէթին տախի իսմի ճիսմի եօգ տուր. Էկէր պունլարտան եալընըզ պիրիսի վար իսէ, Նորատունկեանըն Գալաթա քիլիսէսինի քէյֆի մահէլչա զապթ ու խարէճէ սալահիյէթի նէ՛րէտէն, գանըղի՞ գանունտան, գանըղի նիզամտան, գանըղի չէրիաթտան, վէ գանըղի գուտրէթտէն ալմըշ տըր, պու ատէմ նէճի տիր, քէնտիսի Օրթաքէօյլիւ օլտուղտան պաշգա, Գալաթա Թաղական խորհուրդունուն էհալիսինին թէշէքքիւլէրի, վէ պիզիմտէ, հիչ տէկիլ իսէ էֆրատը միլլէթտէն պիրի օլմագլըղ հուգուգումուզա չիւրհէմիզ թանթընտա պուլունտուղու Թագտիրտէ, օրատա օթուրուպտա, իսթէտիկի կիպի ալըպ սաթմագլըղտա՞նէ հագգը վար տըր. իմմա, օլունան թէշէքքիւլէր, քէնտինճէ վէ Թարաֆլըրընճա, կիւեա ղարագտան իպարէթ իմիշլէր, վէ պիզիմտէ չիւրհէմիզ վանի իմիշ, վէ մէրգումտա բէք ալէա, բէք տոնտար, վէ բէք նամուսլու վէ իրթիքեապըըզ պիր ատամ իմիշ, մէլէք իմիշ, աղիզ իմիշ, լէզիզ իմիշ, սուեա իսփիւրիւրտէ էօյլէ իչէր իմիշ . . . ալէա՛, բէք ալէա՛, մատամ քի էօյլէ տիր, նիչին մուհաքէմէսինէ իքի սէնէտէն պէրու պագըլմամըշ տըր, նիչին էվրագլար վէ սէնէտլէր զապթընտան վէ տատաընտան գուրթարըլմամըշլար տըր, նիչին իսթէնիլէն հիսապլարը վիրմէքլիքտէն տայիմա գաչընմագտա տըր, վէ մատամ քի հիչ պիր մէնֆաաթը վէ հիչ պիր գուսուրու եօգ իմիշ, նէ՞ սէպէպէ մէպնի տիր քի, պու մէրթէպէ սիթէմլէրի, թէչէքքիւլէրի, վէ թայինլէրի իրթիքեապ իտէրէք, մէզքիւր քիլիսէնէ զիֆթ կիպի եափըշմագտա տըր, նիչին սալիր ճէնապ վէ քիպարըլըգ Թանըճան զաթլար միսիլլու, շէրէֆ գաստար ճէնապ Թաշրարագ չէքիլիպ պիր Թարաֆա չըգմամագտա տըր, վէ նէ՛ անճայիպ չէյ տիր քի, զայէթլէ իչի չօգ օլտուղունտան, վէ տատաընտան քիլիսէնէ սէնէլէրճէ կիթմէ յիպտէ էմրագը միւհիմմէնի վէ տէֆաթիրի տատաընա կէօթիւրմէքլիքլէ կիւեա մէճպուր օլմուշ իքէն, Գալաթա իչլէրինտէն այըրըլմամագտա տըր։ Ազգասէրլիկինտէ՞ն մի նէչէթ իթմէքտէ տիր, պու մէրթէպէ զայրէթի վէ ֆէտաքեարլըղը . չօ՛գ իյի, թէչէքքիւր իտէրիզ, չու ազգասէրլիկինի վէ չու ֆէտաքեարլըղընը կիտսին պիրագ տա պաշգա քիլիսէլէրտէ իճրա իյլէսին, քէնտի քէօյլիւնտէ իճրա իյլէսին, վէ չու ֆագիլէթի պըրագսըն քի, պիրագ տա պաշգալարը իյլէսին։ Իյի եա, զօր իլէ կիւզէլլիք, վէ զօր իլէ էմնիյէթ օլո՞ւր մու, Գալաթա էհալիսինին վէ Թաղական խորհուրդունուն, քէնտի հագգընտա էմնիյէթի եօգ տուր, Նասըլ քի սէպէպլէրինիտէ պիլտիրմիշիզ տիր։

Պունու սըրրագան Պատրիարք հազրէթլէրինին Թահթը նազարը տիգգաթա ալմալարընը րիճա իտէրիզ, զիրա, պունտան պիւյիւք պիր սուչ իչրէթ օլամազ, Սահմանադրութիւնա գարշը պունտան պիւյիւք պիր հագարէթ օլամազ, պու ատէմին օրատան զապթ իյլէմէսի իչին եա Սահմանադրութիւնա մուվաֆըգ տըր, տէնիլմէլի տիր, վէ եա եախօտ, էկէր հէր քէսին պիլմէտիկի պիր կիզլի սէպէպ վար իսէ, պիլտիրիլմէլի տիր. վէ ալա էնէ կէլէճէք Թաղաքական ժողովուն Թէշէքքիւլ վէ Թէճէմմիւ վէ գորարընա պէքլէնիլմէկէ տէ պիր լիւզում եօգ տուր, չիւնքի, քիլիսէլէրին ումում համիսի վէ պանիսի սըրրագան հազրէթլէրի քէնտիսի տիր, իսթէտիքլէրի վագըթտա մէզքիւր քիլիսէնի մէրգումուն էլինտէն գուրթարապիլիրլէր, վէ, եա էվվէլքի Թաղական խորհուրդա իհալէ իտիպ վէ տէ եախօտ, էկէր լիւզում վար իսէ, սէրիան պիր Թաղական խորհուրդ ինթիխապընը էմր իտէպիլիրլէր, վէ եախօտ, մուվագգաթ պիր հէյէթէ վիրէպիլիրլէր։

Պու կիւն Գալաթատա պէչ եիւզ նէֆէր նուֆուզ օլարագ Հայ վար տըր, վէ եիւզ էլլիտէնտէ զիեատէ սինին ֆամիլեասը պէրապէր տիր, պու պէօյլէ օլտուղու, վէ Էյեուպ կիպի վէ Էմմալի կիպի, եալընըզ 100 վէ եա 50 քիչի պուլունան քիլիսէլէր քէնտի Թաղական խորհուրդլարընը քէնտիլէր ինթիխապ իթտիքլէրի, վէ քէնտի քիլիսէլէրինէ, քէնտիլէր սահիպ օլապիլտիքլէրի Թագտիրտէ, Գալաթա կիպի, պիր գաչ պին ղարիպ վէ պիր գաչ եիւզ նէֆէր էէրլի պուլունան, վէ հէր քիլիսէտէն տէ զիեատէ վարիտաթը վէ վագըֆլարը օլան պիր ուլու քիլիսէնի, պէօյլէ պիր չիւրհէլի ատամըն քէնտիսինէ պըրագըլմագըդտան, կիպի եա աչիքեար միւրա՞տ նէ տիր, մագսա՞տ նէ տիր, վէ մէճպուրիյէ՞թ նէ տիր։

Էկէր Գալաթատա, էէրլիսինտէ վէ տուշարըլըգըընտա, մէզքիւր քիլիսէնի խարէճէ միւգթէտիր իչ պէչ քիշի պուլունամատըղընտան, բաթրիգխանէ տէ, մէճպուրի, Նորատունկեան իլէ Բարաղամեանա թէսլիմէ մէճպուր օլմուշ տուր տէնիլիր իսէ, պունու, նէ էէրլիտէն վէ նէ տէ Թաշրալըրտան քիմսէ գապուլ իտէմէզ. չիւնքի, արթըգ օնտան տա պիւյիւք հագարէթ օլամազ։ Մէկէրչի, Թաշրալարտա, պիրիլէրճէ չէհիրլէրտէ, գասապալարտա վէ քէօյլէրտէ, Թաղ. խորհուրդսըզ պիլէճէք գուտրէթ պուլունուր տա, եալընըզ Գալաթա կիպի մէտէնիյէթին վէ ուլում ու իրֆանըն մէրքէզի պուլունան պիր մահալլէտէ պուլունամա՞մըշ մը իմիշ. քիմ եուտար պէօյլէ գուլթի գալլիկէրի. էկէր Թէքմիլ միլլէթ պիր Նորատունկեանա գալմըշ իսէ, անը պիլմէլիյիզ, հէր քիլիսէնին իրատ մէսարիֆինի անա Թէսլիմ իյլէմէլիյիզ. բաթրիգխանէ պունուն ճէվապընը տիւշիւնմէքլիկէ պորճլու տուր. եօգ էկէրչի, մէզքիւր քիլիսէնին մէրգումա Թէսլիմ իթմէքլիկէ սէպէպ, օրատան պիր մըգտար մաթլուպու պուլունմասը իսէ, այքի աղ չօգ հէր քիլիսէնին, վէ հաթթա բաթրիգխանէնին պիլէ պորճու պուլունմագտա տըր, տիմէք տիր քի, օնլարը տախի ալաճագլըլարա Թէսլիմ իթմէլիյիզ, վէ հաթթա Երուսաղէմ վանքլարընը վէ քիլիսէլէրինի տէ, ալաճագ սահիպի օլան Իսլամլարա, Ռումլարա վէ Եէհուտիլէրէ Թէսլիմ իյլէմէլիյիզ, էօյլէ՞ մի։

Պէլհասըլ, Թէքրարէն սէօյլէրիզ, եա Սահմանադրութիւնուն ահքեամը իճրա օլունմալը տըր, վէ եախօտ Սահմանադրութիւն պիր խուլ տիր, վէ մէնծ աղալարըն քէյֆլէրի իչին պիր ալէթ տիր, վէ պիր էյլէնճէ տիր տէյի էհալիյէ ալէնէն խապէր վիրիլմէլի տիր։

Ու սանէթէ-կէսէլ-ըսէլը՛ լաէթէ՛։

Էկէր Սահմանադրութիւն եօգ իսէ, վէ էկէր բաթրիգխանէտէ պու իչէ գարըշմաեաճագ իսէ, պիր սաաթ էվվէլ լութֆէն խապէր վիրմէլի տիր քի, Գալաթա էհալիսի տէ, հիւքիւմէթէ վէ հիւքիւմէթին գավանին ու Նիզամընա միւրաճաաթ իլէ, քէնտի քիլիսէսինի, քէնտի էվրագընը, տէֆթէրլէրինի վէ վագըֆլարընը Նորատունկեան իլէ արգատաշլարը քէյֆլէրինտէն գուրթարարագ, քէնտիսի սահիպ օլուր վէ քէնտիսի իտարէ իյլէսին։

Աճապա չու քիլիսէ Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գատըքէօյ, Իսթանպօլ, Իւսկիւտար վէ Պէյօղլու կիպի, հիչ տէկիլ իսէ, պիր իքի մէնծ աղա պուլունան պիր մահալլէտէ օլմուշ օլսա իտի, պու ատամլար, պէօյլէ հէր Նիզամըն խարիճինտէ օլարագ, պու մէրթէպէ քիւսթախլըղա գալգըշա պիլիրլէ՞ր մի իտի, վէ էհալիտէ պըրագը՞ր մի իտի, վէ բաթրիգխանէտէ պէօյլէ իքէ ուն սէրէրէք վագըֆէսինէ գարշը հարէքէթ իտէպիլի՞ր մի իտի, կիւնէշ կիպի աշիքեար տըր քի, օլամազ իտի, հալ պու քի Գալաթատա էհալինին չօղու Թաշրալը օլուպ, վէ իչլէրինտէ իսէ պիր զէնկին վէ պիրտէ մէնծ աղա պուլունմատըղընտան, իշպու հալտէ գալմագտա տըր։

Ղարիպի շու տուր քի, պու Նորատունկեան իլէ Բարաղամեան, կիւեա Գալաթա քիլիսէսի քէնտի պապալարը միրասը տըր, վէ կիւեա հիչ իչլէրի կիւճլէրի եօգ տուր տա, պունու քէնտիլէրէ խասս պիր իշ իթմիշլէր տիր կիպի, տիւն Թէքրարէն Փաթրիգխանէյէ ինմիշլէր, վէ մէզքիւր քիլիսէ իչին իքի գահանայ Թագտիսինի Թէքրարէն Թալէպ իյլէմիշլէր տիր. հալպու քի էհալի քէնտիլէրտէն գահանայ իսթէմէտիքտէն պաշգա, իսթէմէտիքլէրինիտէ, պիր գաչ տէֆալար, Բաթրիգխանէյէ պիլտիրմիշլէր տիր. վէ էհալի իսթէմէտիքճէ իսէ, գահանայ Թագտիս օլունամազ, չիւնքի օրասը պիր մանասթըր տէկիլ տիր։

ԼԼՀԱՄՏԻՒԼԼԹ.Հ

Էլհամտիւլլա՛հ, իչիթթիկիմիզէ կէօրէ, Նորատունկեան իլէ Բարաղամեան էֆէնտիլէրին սէնիրլէրի ազաճըգ հարէքէթէ պաշլամըշլար, պիզէ գարշը տավաեա գըեամ իթմէք իւզրէ պիր գաչ ավօգաթլարա միւրաճաաթ իյլէմիշլէր տիր։ Ինշաալլահ, իչթէ պիզտէ քէմալի իչթիեագ իւզրէ եալընըզ էօյլէ պիր մուհաքէմէէ պէքլէմէքտէյիզ քի, պարի պիզիմ պիլտիքլէրիմիզի, հէմ հիւքիւմէթի Սէնիյէեէ, վէ հէմտէ ումում էհալիյէ իչիթթիրէպիլէլիմ։

Տօղրուսու, չու հիսալէրինի վէ չու ճէսարէթլէրինի Թահսին իտէրիզ . . .

ԴԱՏՏԱՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍ

Նասըլ քի իլան իթմիշ իտիք, իչթէ պու ճիւմաա իրթէսի ագշամը, Հայուհեաց Ընկերութիւն մէքթէպինտէ օլան սահրա գըյնէթի, Գիւեիւք-տէրէտէ վագը Երամեան Կարապետ պէյին պաղչէսինտէ, բէք միւքէմմէլ սուրէթտէ իճրա օլունաճագ տըր. վէ հիչ չիւրհէմիզ եօգ տուր քի պիւյիւք պիր ճէմիյէթ հազըր պուլունաճագ տըր։

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

Կէչէն կիւնլէր զիքրի կէչէն Իրաւունք նամ ղազէթա, Մանզումէմիզին էվվէլքի գըթասընտա օլուպ, Նըրսէ էրմէնիճէ վէ Նըրսէ տա ֆրանսըզճա օլտուղու հալտէ, հաֆթատա իքի տէֆա օլարագ, Վարնատա Թապ ու նէշր օլունմաեա պաշլամըշ տըր։

Մէզքիւր ղազէթաեա ալօնէ եազըլմագ վէ եախօտ մէքթուպ եազմագ իսթէեէն զաթլար, «Ա. Խմբագրական-Մամնաժողով Իրաւունք լրագրոյ Հայրենասիրաց ընկերութեան ի Վարնա» տէյի եազմալը տըրլար։

Իրաւունքուն Վարնա իչին սէնէլիք ֆիաթը 23 ֆրանգ օլուպ, մէաայիր մահէլլէր իչին, բօսթա իւճրէթի պիրլիքտէ օլարագ 28 ֆրանգ տըր։

Միւլգա Լրագիր ղազէթասընըն սահիպի Թիւլպէնտճեան էֆէնտի, իչիթթիկիմիզէ կէօրէ պաշ մուհարրիրլիք մէէմուրիյէթիյլէ Վարնաեա կիթմիշ տիր։

Նասըլ քի իլան իթմիշ իտիք, Օրթաքէօյտէ վագը Հայկական Պըրթարանըն թէվզիի միւքեաֆաթ ցէնէթի, մահէլլի մէզպուր քիլիսէսինտէ բէք կիւզէլ սուրէթտէ իճրա իտիլմիշ, բէք չօգ ճէմիյէթ հազըր պուլունմուշ, վէ տօգուզ նէֆէր չակիրտան տէրսլէրինի իքմալ իթմիշ օլտուգլարընտան, լազըմ կէլէն չէհատէթնամէլէրի վիրիլմիշ տիր։

—

Ինթիխապ օլունան իսթիֆա իթմիշ օլան տօգուզ նէֆէր եէնի Թաղական ժողով ազալարընա, սըրրագան Պատրիարք հազրէթլէրի Թարաֆընտան պիրէր մէքթուպ եազըլարագ, ազգասիրապար մէզքիւր մէմուրիյէթի գապուլ իթմէլէրի Թալէպ օլունմուշ տուր։

—

Թրապզոն առաջնորդու Տէր. Գաբրիէլ վարդապետ սէմթի մէէմուրիյէթինէ ազիմէթ իյլէմիշ տիր։

—

Արժ. Տէր Թադէոս հայր Սալախօրեան, Թէքրարէն Սօֆիատա պուլունան հալգըն Թարաֆընտան տավէթ իտիլմիշ օլտուղունտան, իչպու իքի կիւնէ կէօրէ, բաթրիքխանէ Թարաֆընտան կէօնտէրիլէճէք տիր։

—

Մէսմուաթա նէզարէն, Ռուսիա իմփէրաթօրու հազրէթլէրի Թարաֆընտան, Թաստիգ օլունտուղտան սօնրա, իսթիֆա իթմէքլիք չիւրհէսի զայլմասըն իչին, Տէր. Մելքիսէդեկ սըրրագան իլէ, Տէր. Մակար սըրրագանըն էյլէրի իսթիֆասը պուլունմուշ տուր։

—

Տէր. Արիստակէս սըրրագան Տէր-Ճակեան, տիւն սէմթի մէէմուրիյէթինէ աւտէթ օլմուշ տուր։

—

Իչթիրաքիմիզէ կէօրէ, տիւն Գալաթա էհալիսինտէն եիկիրմի նէֆէրտէն զիեատէ քէսան բաթրիգխանէեէ կէլէրէք, քէնտիլէրին նէնիտէն գահանա իսթիհսանըլարը օլմատըղընը պիլտիրմիշլէր իսէտէ, էկէր սահիհ իսէ, կրօնական ժողով Թարաֆընտան, ատէթա Թէհտիտ կէօսթէրիլմիշ տիր . . .

ՄԱԹԷՄ

Մա Թէէսսիւֆ խապէր վիրիլիյօր քի, Պէրպէրեան Ռեթէոս էֆէնտինին հէնուզ պիր եաշընտա օլան պիր Թանէ ճիք գըզ չօճուղու վէֆաթ իյլէմիշ տիր, պու կիւն Իւսկիւտարտա Ս. Խաչ քիլիսէսինտէ բասհանի այինլէր իճրա իտիլտիքտէն սօնրա, մահէլլի մէզպուր գապրիսթանընա տէֆն իտիլէճէք տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԵԷ

—o—

Համմա միւթէսարրըֆը Մուսթաֆա բաշա, վէ Ճէպէլի պէրէքէթ միւթէսարրըֆը Ճէվտէթ բաշա հազրէթլէրինէ Րումիլի պէյլէր պէյլիկի բաէեսի Թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

—Թօբխանէյի ամիրէ միւշիրի Ալի Սայիպ բաշա հազրէթլէրինէ, Նիշանը զիշանը իմթիեազ իհսան պույրուլմուշ տուր։

— Պէլճիգա գրալը հազրէթլէրի Թարաֆընտան, խարիճիյէ Նազըրը Ասիմ բաշա հազրէթլէրինէ պիրինճի րիւթպէտէն Լէօփօլտ Նիշանը իհտա օլունմուշ տուր։

— Ալմանեա տէվլէթինին Պար սէֆարէթինէ Թայինի օլունան Մ. Շարլ Թեսլա ճէնապլարը, կէչէն կիւն Հուզուրու Հազրէթի Շէհրիեարիյէ տախուլ չէրէֆիյլէ միւչէրրէֆ օլմուշ տուր։

— Ճիպալի հարիքղէտէկեանը իչին Թահթը րիեասէթի հազրէթի

Բաժիշաճիտէ, Թէշէքքիւլ իթմիշ օլան գօմիսիօն մարիֆէթիյլէ չիմտիւէէ գատար ճէմ օլունան իհանէնին, իշտանը ճէնապը Բաժիշաճի օլան 180 պին ղուրուշ տախի տախիլի հիսապ օլունուր հալտէ, 240 պին 240 ղուրուշա պալիղ օլտուղունու Թարիգ եազըեօր։

— Խտարէ յի Մախսուսէ վաբօրլարը միւտիրլիկինէ, մէճլիսի խտարէսի բէնիսի համտի պէյին Թայինին օլունտուղու Բիլտիրիլմիշ տիր։

— Տէրսաատէ Ամէրիգա սէֆիրի ճէնապի Մ. Նօգս ճէնապլէրինին Բարիսէ ազիմէթ էյլէտիկի, վէ չէհրի մէզքիւրտէ պիրազ արամ ու իսթիրահաթտան սօնրա, ալաֆրանկա օգոստօս իպթիտասընտա տօղրու չէհրիմիզէ կէլէճէյինէ ճէկիւտն խապէրլէրտէն տիր։

— Պու կիւն Պէյօղլունտա Ասա Թիյատրօ նամ Բուլ քիլիսէսինին հավլիսինտէ միւճէտտէտէն ինշա օլունմուշ օլան Զարիօն նամ խնաա մէքթէպինին րէսմի քիւշատընըն իճրա օլունաճաղը խապէր ալընմըշ տըր։

— Դօրֆուտան ալընան խապէրլէրէ կէօրէ, օրատա պուլունան Ինկիլիզ տօնանմասը Թարաֆընտան Թօբ վէ Թօրբիլ Թալիմլէրի իճրա օլունմագտա իմիշ։

Մահէլլի մէզքիւրտէ պուլունան Իթալեա տօնանմասը տախի օրատան հարէքէթլէ Բիրէաւա մուվասէլէթ իթմիշ տիր։

— Տէրսաատէմտէ Թէշէքքիւլ իթմիշ օլան Իթալեա Թիճարէթ օտասընըն բազար իրթէսի կիւնիւ րէսմէն քիւշատ օլունաճաղը մէրվի տիր։

— Ասիր վաբօրու հիւմաեունունուն 200 նէֆէր գատար միւսլիման հաճիլէրի համիլ օլարագ Իզմիրէ մուվասըլէթ իթմիշ օլտուղու Իզմիր ղազէթալարընտա օգունմուշ տուր։

Բէզա մէզքիւր ղազէթալարըն րիվայէթինէ կէօրէ՝ Ճանիկ բաբօրու հիւմաեունու տախի 800 նէֆէր աաքիրի Շահանէ իլէ Իզմիրէ մուվասէլէթ իթմիշ օլուպ օրատան տախի Կիրիտէ վէ յարըպ Թարապլուսա կիտէճէք իմիշ։

—Տէրսաատէ էմնիյյէթ սանտըղը խտարէսինին չիմտիւէ գատար եալընըզ ճէվահիր վէ էմտալի էշեասը մէնզուլէ մուզապիլինտէ, ագճէ իգրազ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ, պունտան պէօյլէ էմլագ մուզապիլինտէ տախի իգթիգրազաթտա պուլունմասընըն չուրանը տէվլէթճէ Թահթիբ գարարա ալընտըղը Իշիտիլմիշ տիր։

— Բուստամաթ էմինի Էսիպ էֆէնտի հազրէթլէրի, կէչէն արապի 1299 սէնէսի մարթը իպթիտասընտան չուպաթըն նիհայէթինէ գատար, պիր սէնէ զարֆընտա, մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէ մահսուլաթը արզիյէէ վէ սանայիէ եսինտէն տիճարը էճնէպիյէէնէ կիտէն, վէ պիր ճիւմլէ տիճարը էճնէպիյէտէն մէմալիքի Շահանէյէ կէլէն էշեանըն, ճինս վէ մըգտարընը միւպէյյին պիր ճէթիվէլ թանզիմ իթմիշ օլուպ, մէզքիւր ճէտվէլիւն նէզարէն, իխրաճաթըմըզըն 1 միլեար 239 միլեօն 20 պին 122 ղուրուշ օլուպ իտխալաթըմըզըն տախի 1 միլեար 973 միլեօն 784 պին 35 ղուրուշա պալիղ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր։

—Սէֆայինի Թիճարիյէէ իչին գարուտանլար եէթիշտիրմէք իւզրէ մէքթէպի ֆիւնունու պահրիյէտէ կիճէլի վէ Աղապ գարուտնտա տախի կիւնտիւզլիւ պիր գարուտան մէքթէպինին տիւնքի կիւն քիւշատը մուգարրէր օլուպ, մէգթիւբմէքթէպլէրէ Թէպատէր տէվլէթի Ալիյէէ աթիթալ վէ գարուտանլարընըն գապուլ օլունաճագլարը պահրիեէ նէզարէթի ճանիպինտէն պէեան օլունմուշ տուր։

— Բէժի խտարէսինին ահվալ վէ մուամէլաթընա տայիր, չուրայի տէվլէթճէ ճէրեան իթմէսի մուամէլէմ օլան միւզագէրաթտա հազըր պուլունմագ իւզրէ, Բէժի գօմիսէրի Նուրի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինին, կէչէն կիւն Շուրայի Տէվլէթէ աաղէթ օլունտուղու Թարիգ մուհարրէր տիր։

— Դըր չէհրի ճիվարընտա վագը պագը գարիէլէրէ, կէչէնլէրտէ չիտտէթլի եաղմուրլար եաղըպ, հասըլ օլան սէլլէրտէն պազ վէ պաղչէլէրին խարապ օլտուղու, վէ պիր խայլի խանէլէրին երգըլտըղը մահալլիտէն եազըլմըշ տըր։

—Իսթանպուլ ղազէթալարընտա օգունմուշ տուր։

Ön պէշ կիւնտէն պէրու Օրթա քէօյտէ պազը վուգուաթը աճիպէ զուհուր իթմէքտէ տիր։

Հէր քէս քէնտի խանէսինտէ իտարէ յի պէյթիյէլէրինէ տայիր ալըշվէրիշը էֆքեար Թաաթի իյլէտիրլէրի վէ եախօտ իսթիրահաթ խոճէքլէրի զեման կէօրիւնմէզ պիր Թագըմ կէօլկէլէրին բէնճիրէլէրի Թաշա Թուլտուգտա օլտուգլարը քէմալը խէվֆ ու Թէլաշ իլէ իշիտիլիեօր։

Պու խանէ Թաշլանըգը ճաղըլարըն ղուհուր իթտիքլէրի մահալլէրին էհալիսի խէվֆ ու տէհշէթ իչինտէ օլարագ խանէլէրինի Թէրքէ գարար վիրմիշլէր, վէ բօլիս մէէմուրլարը, նէրէտէն նիւզուլ իյլէտիկի պիլինէմէէն պու Թաշ եաղմուրլարընտան տօլայը էնտիշէէ տիւշար օլմուշլար իսէ տէ, ֆալլարը Փօլիսպան կէօրիւնմէզ էլ հէնուզ եագալանամամըշ տըր։

Սէյեար գարաղօլլար սապահա գատար կէզտիքլէրի վէ հէր ճիհէթէ նօգթալար պըրագըլտըղը հալտէ էինէ Թաշլարըն աթըլմասը տէվամ իթմէքտէ օլտուղունտան, բօլիս մէէմուրլարը բուսուլայը գայպ իթմիշ, վէ նիհայէթ Թաշլարըն պիր կէօրիւնմէզ մանէվի էլտէն չըգտըգըղընա տայիր հէմ բօլիս մէէմուրլարը վէ հէմ տէ էհալի պէյնինտէ իթթիհատ էֆքեար հուսուլ էյլէմիշ տիր։

—Կէչէնլէրտէ Իթալեանըն Պօլօնեա չէհրինտէ պիր քէօյլիւնիւ պիր գուտուրմուշ քէօբէք բըրըմըշ իտէ տէ, բունթալոնու գայըն օլտուղու վէ պինայէն ալէյհ էթինէ տոչ կէչիրէմէտիկի հասէպիյլէ քէօյլիւէէ պիր զարար օլմամըշ իսէ տէ, մէրգումուն գըզգարտաչը, բանթալօնուն երրթըղընը տիքտիկի էմնատէ քէօբէկին զիհրի սալըասը պիչարէ գըզըն վիճտանընէ սիրայէթ իտէրէք մէրգումէնին գուտուրուպ վէֆաթ իթտիկի Իվրօբա ղազէթալարընտա օգունմուշ տուր։

— Կէչէն կիւն Գասըմ բաշատա միլլէթիմիզտէն պիր կէնճ գըզ, քէնտինի պիր համամըն գուեուսունա աթմըշ, վէ հէր նէ գատար էթրաֆտան տէրհալ եէթիշիլիպ սալիմէն չըգարմագա չալըշըլմըշլար իսէ տէ, օլիւսինիւ չըգարապիլմիշլէր տիր։

—Կէչէն կիւնլէր եինէ պիր իտի չօճուղու Պէյ օղլունտա գուեուեա քէօբէքլէր բըրըմըշլար տըր։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷԼ

—o—

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Եսհ. Ռում.	(8 Սէրի)	
„ „	Յուլիս 8 սապահ աչ.	17-30
„ „	„ „ աղշամ գափան.	17-32
„ „	Յուլիս 9 սապահ աչ.	17-34
„ „	էն եիւքսէք	17-35
„ „	էն աշաղը	17-35
„ „	սաաթ 5 տէ	17-34
Ա. Սէրի	Ինկիլիզ լիրասը	51-20
Բ. „	„ „	18-
Գ. „	Օսմանլը լիրասը	17-33
Ինիֆիէ		71-36
Բումլի չըմէնտօֆէր		42-25

Բաբօր	ղուրուշ	–
Համալէսիգ		5–
Աղճէ Փայիզի		6–

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի Ժէնէրալ	6 %	6.28
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	6 %	5-18
Իսթանպօլ պանգասը		4 50
Սօսիէթէ Օթօման		5-54
Թրամվայ	5 %	290-
Լավրիօսմ (մատէն)		60-

Օսմանլը Լիրասը 100 ղուրուշտան	Գը. փը.
Ինկիլիզ լիրասը	110-20
Ֆրանսըզ ալթունու	87-35
Բօլ	90-15
Գրիմից ալթունու	51-20
Պէեազ մէճիտիյէ	108- 2
Մէթալիգ —	98-20
Պէշլիք	105 50
Ալթըլըգ	105 55
Գարպօն գայըմէսի գօբիք	9 03

ԹԱՇՀԻՀ

Կէչէն կիւնքի, սըրբազան Պատրիարք հազրէթլէրի Թարաֆընտան Գեր. Իզմիրլեան սըրբազանա իհտա օլունան ուրար օլմըեօպ փիլոն օլաճագ տըր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷԼ

—o—

Վիէննա, 15 յուլիս

Լօրտ Սալիզպիւրինին, Մէճլիսի մէպուսանտէ իրատ իթմիշ օլտուղու նութգտան, Բուսիա տէվլէթի սիեասիյեէսինէ ֆէնա Թէէսիր իյտիկի, վէ Բուսիա տէվլէթինին, վիւքէլայի ճէտիտէսէ էմնիյեէթ իտէմէյէճէկի, Բէթէրսպուրկտան Գօրէնսբօնտանս Բօլիթիգ ղազէթասընտա եազըլմըշ տըր։

Լօնտրա, 17 յուլիս

Մէճլիսի մէպուսանտէ, խարիճիյէ միւսթէշարը միսթր Պուրգ, Աֆղան հուտուտունա տայիր մալումաթը ճէտիտէ օլմատըղընը պէեան իթմիշ տիր։

Պէրլին 18 յուլիս

Ղազէթ տը լա Գրօանըն իֆատէսինէ կէօրէ, լօրտ Վօլսէյ Սուտանըն Թախլիյէսինի Թէճվիզ իթմէեօր իսէտէ, լօրտ Սալիզպիւրի, տէվլէթի Ալիյէէ իլէ պիլ իթթիֆագ, Սուտանտէ խատէ յի ասայիշ գագիլէէ յի մուհաֆազասընը տիւշիւնմէքտէ տիր։

Փարիզ 17 յուլիս

Բուլանժէատան Ֆրանսաէա խալալ օլունան զէլզէլէլէրին Թէզէհուրի բուսուլմունա տայիր վիւքէլանըն արզ իյլէտիկի գանունի լայիհասը էքսէրիյէթլէ գապուլ վէ Թասդիգ օլունմուշ տուր։

Մատրիտ, 20 յուլիս

Նէվմիյէ գօլէրատան 1900 քիշի Թութուլուպ վէ 700 նէֆէրի վէֆաթ իյլէմէքտէ տիր։ Իյլէթի մէզպուրէ տայիր վիլայէթլէրէ տախի եախըլմաղա պաշլամըշ տըր։

ԻՃՄԱԼԸ ԱՀՎԱԼ

—o—

Աֆղան հուտուտու մէսէլէսի իւզէրինէ, Ինկիլթէրրա վէ Բուսիա պէյնինտէ իխթիլաֆըն Թէճէտտիւտ իթտիկի եազըլմըշ իտի։

Թայմըզ ղազէթասը Բուսիալըլարըն խայլի ասկէր իլէ Զիւլֆիգարա տօղրու իլէրուլէտիքլէրինի, վէ Իրանէ մէմալիքինի տախի Թէճաւիւզ իթտիքլէրինի միւպէյյին Թէլէկրաֆնամէլէր նէշր իտիպ, Ինկիլթէրրա էֆքեարը ումումիյեէսինի եինէ Թէլաշա տիւշիւրմիւշ տիր. Հուտուտու Աֆղանիյեէտէ, Ինկիլիզ գօմիսէրլէրի տախի Հէրաթա Թէգարրիւպ իթմիշլէր տիր։

Ֆագաթ, Բուսիանըն Թէտարիքաթը ասկէրիյէսի ճիտտի օլուպ, Աշգապատէ վէ Մէրվէ միւթէվալիեէն ասկէր վիրուտ իթթիկի ճիհէթլէ, Աֆղանլըլար չիտտէթլէ մուգապէլէէ հազըր պուլունուեօրլար։

Աֆղանիսթան էմիրի, Բուսիանըն Թէճավիւզաթը սուլհըբէրվէրանէսինէ բաղմէն, Թէտարիքաթը հարպիյէսինտէն խալի գալմըեօր։

Ասիայի վասթատէ, գանըն օլունտուղունա կէօրէ, Մէրվ միւթէսարրըֆը միրալայ Ալիխանօֆ, Աֆղանիսթան մէսէլէսինի, Ինկիլիզլէր ալէյհինէ իլանը հարպ տէրէճէսինտէ Թէշտիտտէն խալի օլմաեաճագ տըր։

Պինաէն ալէյհ Աֆղանիսթան էմիրի, Թէտարիքաթը Թէտաաֆիյեէէ Թէշէպպիւս իլէ, Հէրաթա տէօրթ ալայ ասկէր սէվգ իթմիշ, վէ Հէզարա աշիրէթինտէն տախի տէօրթ ալայ ասկէր տախի մահէլլի մէզքիւրէ իգամէթ օլունաճագ իմիշ։

Բուսիա հարպ քէթը ասկէրիյեէսինէ տայիր օլան խապէրլէրին քէապի սըհհէթ իթմէսի իւզէրինէ, մէսէլէնին էհէմմիյէթի պիթթապի Թէզայիտ էյլէմիշ տիր։

Զիւլֆիգար մէվգիինտէ հաքիմ պիր նօգթատա Թէհաշշիւտ իտէն Բուսիա ասկէրի իւչ պին նէֆէր Թահմին օլունուեօր, Ինկիլիզ հուտուտ գօմիսէրի իլէ մայիեէթինտէքի զապիթլէրին, Հէրաթա բիւճաթը տախի մէնիտար օլտուղունտան, Լօնտրա գապինէսի, պու խուսուտա միւմաիլէյհ գօմիսէր իլէ մուխապէրէէ իպթիտար իյլէմիշ, վէ բարլամէնթօտա սիր Հօնիօթօն պու խապէրին սահիհ օլուպ օլմատըղընը, Հինտիսթան Նազըրընտան սիուալ իթտիկի ճիհէթլէ, լօրտ Չըրչիլ, միւմաիլէյհ գօմիսէրտէն ալնան Թէլէկրաֆնամէտէ, բիւճաթը խպար օլունտուղունու Թասրիհ իթմիշ տիր։

Ինկիլիզլէր պու վէճհ իլէ, բիւճաթ իթտիքլէրի հալտէ, Բուսլարըն հուտուտ ճիվարընտա Թէզահիւրի գուվվէթ իթտիքլէրի մուհագգագ տըր։

Աֆղանիսթան էմիրի, Հէրաթա ասկէր սէվգ էյլէմիշ իսէ տէ, աասքիրի մէրգումէնին Բուսլարա մուգավէմէթ խուսուսընտա էմնիյեէթ օլունամաեօր։

Կէչէնլէրտէ Հէրաթ իլէ Աֆղանիսթան հուտուտունուն Թահքիմի Թէսավվուր օլունմուշ իտէն, իճրա օլունամայաճաղընտան, չիմտիլիք Աֆղան հուտուտու աչըգ հիւքմիւնտէ տիր։

Զանն օլունտուղունա կէօրէ, Բուսիա գապինէսի, Մ. Կյաաբումէճը գայլինէսինին սուգուտու իւզէրինէ, լօրտ Սալիզպուրի պէյանինտէ, Բուսիանըն մուավէնէթ իտէճէկի էֆքեարընտա պուլունմուշ իսէտէ, պիր մէսէլէյի խարիճիյեէտէ, Ինկիլթէրրաստաֆի ֆըրգանըն տախի մուվաֆագաթքեարանէ հարէքէթ իտէճէկի, Ինկիլիզ մաթպուաթընտա պէեան օլունուեօր։

Թայմըզ ղազէթասընըն, Վիէննատաքի մուխապիրինին իշարը իւզրէ, Բուսիա իլէ Ալմանեա միւնասէպաթը, էվվէլքի գատար մէվալէթքեարանէ օլտուղունտան, Բէթէրսպուրկ գապինէսի, չու կիւնլէրտէ, Ֆրանսա իլէ մուգարէնէթէ Թէշէպպիւս իթմիշ տիր։

Բուսիանըն իշպու հարէքէթի, բըրէնս Պիզմարգըն նազարընտա Թահսին օլունամաեաճաղընտան, միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին տախի, պատէզին, տէվլէթի Օսմանիյեէ իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ իթթիլաֆը էֆքեար հուսուլինէ ղայրէթ իթմէսի մէէմուլ տուր։

Պէրլին նիմ րէսմի մաթպուաթը, լօրտ Սալիզպուրինին բօլիթիգասընը Թագտիր իլէ, միւշարիլէյհին տօղուզ միլեօն լիրա, Մըսըր իսթիգրազընա, մուվաֆֆագաթը տիւէլիյէէսի իսթիհսալ իթմէսի, տիպլօմաթիգտա մէհարէթինէ համլ էյլէմիշ տիր։

ՇԷՀՎԷԹՓԷՐԷՍԹԼԻՔ

Պիր հաֆթատան պէրու ղազէթալարտա զաւէթլէ չալեանը տիգգաթ վէ Թէէսսիւֆ պիր մատտէ օգունմագտա տըր. չէօյլէ քի, Լօնտրանըն միւթէպէր ղազէթալարընտան պիրի օլան Բէլ Մէլ Կազէթ նամ ղազէթա, նիչէ վէ նիչէ զէնկին, միւթէպէր, վէ մուազզամ քիմէսնէլէրին, 7–8 եաշընտան 15 եաշընա գատար օլան նիչէ ֆուգարա գըզլարընըն աթալարընա բարալար վիրիպ գանտըրարագ, քէնտի հայվանի քէյֆլէրինէ, եանի չէհվէթլէրինէ գուրպան իյլէտիքլէրինի զահիրէ չըգարըպ եազմագտա օլտուղունտան, պէյն էլ էհալի պիւյիւք պիր հէյէճան հասըլ օլմուշ, հիքիւմէթ աայիտէլէրի ալթ իւսթ օլմուշլար, մէսէլէ Թա բարլամէնթօեա գատար չըգարըլմըշ, վէ պինիւք արպէտալար գօրմուշ տուր։

Բէլ Մէլ Ղազէթ, մէզքիւր ճինայէթին, ատէթա պիր քէյֆ մագամընա կէչմիշ օլմասընը, վէ պիչարէ չօճուգլար, նէ գատար ուֆագ օլուպ, վէ նէ գատարտա զիւաէ ֆէրեատ ու ֆիղան էտէրլէրի չըգարմասա մէճպուր պուլունտուգլարընը ... օլ վահշի ճանիլէր կէօրիւրլէր իսէ, տահա զիւատէ սէֆա աալմագտէ օլտուգլարընը, վէ պու սանաթը իճրա իտէր, եանի էօյլէ ճանիլէր իչին, արաճըպ գըզ պուլուր վէ գանտըրըր տէլլալ գարըլար պուլունտուղունու, վէ պուգաբըլարըն, էօյլէ գըզլարը, անա պապալարըն վէ եախօտ սահիպլէրինտէն ըրգլարընը, եարըմ լիրատան 15–20 լիրաեա գատար սաթըն ալտըգտան սօնրա, միւշթէրիլէրինէ, եուգարըքի իֆատէմիզ վէճհլէ, սաթտըգլարընը, վէ հաթթա, Թանըտըգլարը պիր հէքիմին, այտա պիր նէֆէր գըզ Թայինինի օլտուղունու . . . վէ Թախմինա մըգտարտա ճանիլէր հէքիմին, չիմտիւէ գատար 2.000 նէֆէր գատար քէնտի քէյֆինէ գուրպան իյլէտիկինի, վէ զայիֆիսիմ վէ զայիֆիսիմ, պիլտիրմիշ, վէ էօյլէտէ պիր մուէասիր սուրէթտէ նաղշ էյլէմիշ տիրքի, հալիէլէ հէր օգուեանըն Թիւյլէրի իւրբէրտիէէ, վէ հէր օլ եօլտա պուլունանլարտա բիւր զալզալ օլմասը պաշլամըշլար տըր։

Ֆագաթ, զարիֆ էէրի չուբաաթ տըր քի, գանունէն վէ Նիզամէն մէզքիւր ղազէթանըն տէր հալ ԹաԹիլ իթտիրէմէտիքլէրինտէն, կէրչէ էօթէէ պէրուէ տիւշէրէք, վէ միւտիր վէ մուհարրիրլէրինի մահաքէմէէ չէքմիշլէր իսէ Թէհտիտլէրինի վիրէրէք, ղազէթա սաթըլմագտէ օլան քէօշըքլէրտէ, Բէլ Մէլ Ղազէթ սաթըլմամաղըն մէնն իթտիրտէն պաշգա, կէզտիրտիքի սաթըճըլարտան տահա 20–30 նէֆէրինի Թութմուշլար իսէ տէ, պիր չէյ եափըլամամաճաղընտան, քէֆիլէ բապթ իտէրէք պըրագըմ վիրմիշլէր տիր։

Ֆէօջըլէրտէ վէ սաթըճըլարտա էհալի Բէլ Մէլ պուլամամաղա, պիթթապի մաթպաասընա գօշուշմագտա օլտուգլարընտան, վէ էէվմիյէ 100 պին նիւսխէ սաթըլտըղտան պաշգա, պազը նիւսխէսի տէ եիւզ ղուրուշա գատար չըգմըշ, վէ պիր կիւն հաղըրտա պէեազ քեաղըտ գայմագտըղընտան, բամպ կէլէն րէնկլի քէաղըտլարա տախի Թապ իթմիշլէր տիր, վէ հաթթա պիր կիւն տէ, գալապալըգ օլ մէրթէպէ պիրիքմիշ տիր քի, իւչ սաաթ գատար մաքինալար վէ իշճիլէր իյլէնէմէզ օլմուշլար տըր։

Պիլմէյիզ իշ չիմտիւէ գատար նէ հալ վէ նէ րէնք քէսպ իթմիշ տիր, ֆագաթ չու սահիհ տիր քի, մէզքիւր ղազէթանըն տիրէքթօրու, քէնտի ինշաաթլարընա տէվամ իյլէմէքտէ օլտուղտան պաշգա, մուհաքէմէէ չէքիլէճէկի լագըրտըլընա գարշըլըգ տախի «հէր գանդի

մանըեմէտէ իսթէնիլիր իսէ, հէմ մուհաքեմէեէ վէ հէմաէ, քեաֆֆէյի եադըրգըլարըմըզըն իսպաթլարընա հազըրըզ վէ գաօրըրըզ, վէ հաթթա, տահա չիմտիտէ գատար, մեզքիւր ճինայէթլէրի իշլէյէն օլէն պիւյիւք պիւյիւք ատէմլէրին իսիմլէրինի աչըգտան աչըղա վիրմէյիպ, անճագ ճինայէթտէն պահս իյլէմէքտէյիզ, հալ պու քի, մուհաքեմէեէ չէքիլմէմիզ ճանըմըզա միննէթ օլաճագ տըր, պիզտէ էօյլէ պիր չէյ Սլթանտան իսթէմէքտէյիզ քի, թապիաթիյլէ, տէկիլ եալընըզ ճանիլէրին իսիմլէրինի աչըգտան աչըղա պէեանէ մէճպուր օլալըմ, իլլա, պունլարը պիլէն, վէ մուգզզամ զաթլարտան պուլունան չահիտլէրին իսիմլէրինի տախի պիլտիրէլիմ. պու քէյֆիյեթ օլ գատար աաշիգ տիր քի, պիզզաթ վէլիի ահտ բրէնս տը Կալ հազրէթլէրի իլէ Լօնտրա Արքեպիսկոպոսու հազրէթլէրի տախի պիլմէքտէ տիր տէմիշ. վէ պունու էօյլէ եալընըզ աաի պիր մալիւմաթ իւզէրինէ մէյտանէ չըգարմազըզ, իլլա թէֆթիշ ու թահգըգ իչին, խասսէթէն կէլմի պիր գօմիթէ մաարիֆէթիյլէ վագըթլար, թէտպիրլէր վէ բարըլար սարֆ իյլէտիքլէրինի, վէ հէնի մուհաքեմէտէ, քեաֆֆէյի թահգըգաթըն տախի մէյտանէ կէթիրիլէճէկինի պիլտիրմիշ տիր:

Նիմտի, Բէլ Մէլ Ղազէթ մուհաքեմէեէ չէքիլսէ տէ չէքիլմէսէ տէ, վէ պու եադըրգըլարընը իսպաթ իտէպիլսէ տէ իտէմէսէ տէ, իշ հատտի զաթինտէ բէք աղըր պիր չէյ օլտուղունտան, հէր հալտէ թէքմիլ միլլէթ, թէքմիլ բարլամէնթ վէ թէքմիլ հիւքիւմէթ տիւչարը հէեէճան օլարագ, մեզքիւր ֆէնալըգըն, պարի պունտան պէօյլէ էօնիւ ալընմասընա պիր չարէ տիւշիւնմէքլիկին էյլէմիյեէթինի հիսս իտէճէքլէր տիր:

Բիւնէ ինքեար իտէմէզ քի, թէրպիյէեէնին, զէնկինլիկին, վէ սիւլէագը հաաէնէնին, վէ պինաէն ալէյհ ըրզէհլիլիկին էն զիեատէ պուլունտուղու մահէլ Լօնտրա օլտուղու կիպի, էն պիւյիւք ճինայէթլէրին, էն զիեատէ սէֆիլլէքլէրին վէ սէֆիհլիքլէրին տախի մէրքէզի օրասը օլմագտա տըր. վէ հալիյէ պու ալէմտէ հէր չէյին պիր հուսուսու վէ պիր վագթի պուլունտուղունտան, պիզիմ իթիգատըմըզճա, մեզքիւր ճինայէթին միւմքին մերթէպէ էօնիւ ալընմասընա սէպէպ օլմագըըզ չէրէֆինէտէ, Բէլ Մէլ Ղազէթ նայիլ օլաճագ տըր:

Լօնտրատա պուլունան ֆէնալըգլարըն տէրէճէսինին, հիչ պիր եէրտէ պուլունմամասընա պիզ գավիէն ինանմըլարտանըզ, չիւնքի պունատա պաշըքա իւչ սէպէպ վար տըր. պու սէպէպլէրտէն պիրինճիսի, պիզիմ ադէ ու ֆիքրիմիզտէն եօզաըը զէնկինլէր պուլունտուղու կիպի, խաթըր ու խէեալըմըզա կէլմէզ սուրէթտէ տախի ֆագըրլար վէ սէֆիլէր պուլունմասը տըր քի, մեզքիւր պիր պիրինէ տապան տապանա զըտտ պուլունան իքի ուճուն, իքիսի տախի ինսանը ճինհա վէ ճինայէթէ սէվգ իտիպ կէօթիւրիւրլէր. վէ իքինճի սէպէպ, պէօյլէ պիր պիրինէ տապան տապանա զըտտ իքի սընըֆ էհալիտէն 4 միլեօնտան զիեատէ ինսանըն, եալընըզ պիր չէհիրտէ թօբլանմարագ, պիր պիրիյլէ միւնասէպէթ իւզրէ պուլունմասը, վէ հէր սաաթ պիր պիրինի կէօրմէքտէ օլմասը տըր. վէ իւչիւնճիւսիւ տախի, Ինկիլթէրրա գավանին ու նիզամաթընըն եասաը, հէր նէ գատար սէրպէսթի վէ ատալէթ իւզէրինտէ միւէսսէս տիր իսէյէ զանն օլունմագտա իսէտէ, հիւքիւմէթինին թէչքիլինտէ,

սէրպէսթ վէ ատալէթ հիւքիւմ իթմիւքտէ օլմասը ճիհէթիյլէ, տայիմա զէնկինլիկին ֆագըրլըգա, թապիութիյէ հիւքիւմ իյլէմէքտէ պուլունմասը տըր քի, պու իչ սէպէպին տախի իյզահաթը, ճիլտլէրճէ քիթապլարա միւհթաճ տըր:

Ղարիպ եէրի չուրասը տըր քի, էն պիւյիւք ճինայէթլէր օրատա զուհուրա կէլտիկի հալտէ, էն պիւյիւք տիւնտարըլըգ տախի օրատա կէօրիւլմէքտէ տիր, վէ հիչ չիւբհէմիզ եօգ տուր քի, Բէլ Մէլ Ղազէթին անլաթտըըմագ իսթէտիկի ատէմլէրին, վէ հաթթա օլ ճանիլէր ճանիսի թապիպ հէր քիմ իսէ, անըն պիլէ միւմքին օլտա տա պազըլապիլտէ, թըրաբէզալարը իւզէրինտէ, պիրէր Աստուածաչունչ իլէ, պիրէրտէ Աւետարան պուլունմագտէ օլուպ, վէ քէնտիլէրտէ հէր բազար կիւնլէրի, ֆամիլեալարընը վէ չօճուգլարընը ալարագ, վէ թէքմիլ սօֆուլուգ սամարագ, քիլիսէեէ կիթմէքտէ օլմալը տըրլար:

Լօնտրանըն էն պիւյիւք ատէմլէրի իւզէրինտէ, պու եօլտա ճանվէրլիքլէր պուլունմագտէ օլուպ, վէ պիր Ինկիլիզ ղազէթասընա, պունու թէքմիլ տիւննէաեա ֆաշ վէ րիւսվայ իյլէտիկի հալտէ, մեզքիւր ղազէթաեը, վա՜յ, միլլէթիմիզին նամուսունա թօգունուեօր տիյէրէք, քիմսէ թայինիպ իյլէմէքտէ տէկիլ տիր. մաազալլահ, էկէրչի պիզտէ օլմուչ օլսա իտի, չիմտի հէր թարաֆտան, «վա՜յ, միլլէթիմիզին զէնկինլէրինէ թօգունուեօրլար, միլէթիմիզին նամուսունա խալէլ կէթիրիեօր...» տիւէրէք, պին հազարէթի պիր բարաեա եարարլար իտի,

Պու եօլտա ճանվէր թապիաթլը ատէմլէր, եալընըզ Լօնտրատա պուլունմաերապ, աղ չօգ հէր եէրտէտէ պուլունապիլիր իսէտէ, անլաչըլան, Լօնտրատա ատէթա պիր զէնկինլիք մօտասը սըրրասընա կէչմիշ տիր. ֆագաթ իշթէ պէօյլէ էօթէտէն, Բէլ Մէլ Ղազէթտէ, պիր ղազապուլլահ մագամընտա եէթիչէրէք, հիչ չիւբհէ ճայիզ տէկիլ տիր քի, մէրգումուն վահչիլէրէ, ուլգու վէ րահաթը զայլ իթթիրմիչ տիր:

Մա թէէսսիւֆ պէեան իտէրիզ քի, պու եօլտա պիր հէրիֆին, 8-10 սէնէտէն պէրու պիզտէ տախի թէօրէտիկի իշխուլմէքտէ օլտուղու կիպի, հաթթա պու կիւնլէրտէ, 50 լիրա վարտ իտէրէք, չէյթանի քէյֆինի իճրա իթտիգտէն սօնրա, բարալարը տախի թամաընտան նաչի վիրմէտիկի, վէ ալտանան սէֆիլէնին, ազլաերպ սըզլաչմագտա պուլունտուղու տախի իչիտիլմէքտէ տիր...

Չիեատէսիյլէ էսէֆ վէ թագպին օլունաճագ եէրի չուրասը տըր քի, պու հէրիֆ, հէմ ալթմըշ եաշընտա օլուպ, վէ հէմտէ հաեաթտա ֆամիլեասը, էվլի էվլատլարը, վէ հաթթա թօրունլարը տախի պուլունմագտա իմիշ...

Պու ճանվէրլիք հադըընտա, լազըմ կէլէն թահգըգաթա պաշլամըշ օլտուղումուզտան, հէր քիմին օլ պապտէ մալիւմաթը վար իսէ, պէրայի իհսանիյեթ վէ ֆազիլէթ, քէնտի իսիմլէրի, էկէր իսթէրլէր իսէ, կիզլի գալմագ չարթըյլա, թարաֆըմըզա պէեանէ հիմմէթլէրինի րէճա վէ տավէթ իտէրիզ:

Բէզալիք ալտաթըլա իղֆալ իյլէտիկի սէֆիլէ գըզ թարաֆընտան տախի մալիւմաթը սահիհէ պէքլէրիզ:

Էկէր ալտըըըմըզ մալիւմաթտա պիր խիմ եանըլըղը եօգ իսէ, մէրգումտա խայլիճէ սէրվէթ պուլունտուղունտան, վագըթ վագըթ միլլէթճէ խըտմէթլէրէ տախի, «Մեծապատիւ» սըֆաթըյլա տավէթ օլունմուշ, վէ իլթիֆաթլար իտիլմիչ տիր, վէ հիչ չիւբհէ ճայիզ տէկիլ տիր քի, բարասը սայէսինտէ, հալէա պու կիւն վէ պու սաաթա գատար, քէնտիսինի պու վահչիլիկինէ վագըֆ օլանլար թարաֆլարընտան, պու իլթիֆաթլարը կէօրմէքտէ օլմալը տըր...:

Նու աթիւէքի մէքթուպու մաթէչէքքիւր տէրճ ու պէեանէ միւսարաաթ իլէ, սայիր սէմթլէրէտէ պիրհիւսնի խաբէթ օլմասընը արզու վէ իւմիտ իտէրիզ.

...Խմբագիր.

Ուշի ուշով և կրկնակի բերկրութեամբ կարդացինք պատուական լրագրոյդ վերջին չաբաթ աւուր թուոյն մէջ հրատարակեալ «Իքի իճրաաթ վէ իքի թէքլիֆաթ» վերնագրով յօդուածն, յորում երկու առաջարկութիւն կը ներկայացնէիք ազգին, երկուքն ալ միանգամայն օգտակարագոյն և դիւրաւ գործադրելի:

Ժամ է արդ յայտնել մեր գոհունակութիւնն Ձեր թերթին մէջ հրատարակեալ ազգային յօդուածոց նկատմամբ. Մանզումէ այն միակ եղական թերթն է յորում ազգն իւր հայելի կը տեսնէ և պէտք է տեսնէ իւր թերութիւնքն և երբեմն մոլութիւնքն, զորս «քօղել ու չը յայտնել՝ բնականաբար աւելի աղետաբեր կը լինի յառաջիկային:

Գիտեմք, թէ Ձեր ճշմարտախօսութեան համար ցարդ նիւթական և բարոյական բազմաթիւ զոհողութիւնք և վնասք եղան ձեզ բաժին, բայց փառք Ձեզ որ չը վհատեցաք. և առով կրկնակի ապացուցիք թէ Ձեր բառարանին մէջ չկայ վհատութիւն բառը, և այսօր ամէն խիստ քննիչ են որ կը քաջալերեն զՁեզ, ապագայն, որ չատ ալ հեռի չէ, լիովին պիտի գնահատէ Ձեր արժանիք, և ազգն պիտի սիրէ լսել ու յարգել ճշմարտութեան ձայնն:

Չուզելով երկար խօսիլ այս մասին, զոր Դուք չատ անգամներ խօսած ու բացատրած էք, կը դառնամք Ձեր առաջարկութեան այն կէտին, որով փափաք կը յայտնէիք իւրաքանչիւր թաղերու մէջ Մասնաժողովներու միջոցաւ բաժանորդագրութիւն բանալ յանուն Ձեր թերթի նոր գրութեան, ուրախ եմք յայտնել թէ արդէն թաղիս մէջ երկուքնէ սկսած եմք բաժանորդագրութիւն մը բանալ, որում հաճած են սիրով ժամանակցիլ տասնէն աւելի անձինք և կը յուսանք թէ քիչ ատենէն 40-50ի պիտի կրնայ յանգիլ, որոց անուանքն ի վերջոյ մասնաւոր ցուցակաւ մը պիտի հաղորդեմք Ձեզ:

Ի վերջ գրոյս կը խնդրեմք որ անվհատ յարատեւէք Ձեր գործոյն և ուղղութեան մէջ, ազգին վիճակն այնքան յուսահատական չէ, և ասոր ապացոյց կրնայ համարուիլ վերջին օրերս տեսնուած եկեղեցական, գպրոցական և այլ ազգային շարժումներ: Ասով մեծ յոյս ունեցէք թէ յօգուտ ընթերցասիրութեան Ձեր ձեռնարկած այս նոր միջոցն ու գրութիւն մեծապէս պիտի յաջողի ի պարծանս Ձեր և յօգուտ Ազգին:

6 յուլիս 1885 Հ. Շ[illegible]

Թօքգաթու.

ՊԱԼԸՔԷՍԻՐՏԷՆ ՄԷՔԹՈՒՊ

...Միւէլլիֆ.

Միւթէպէր Մանզումէնիզին 5551 նիւմէրօսունտա, Պալըքէսիրին Աթռանիտալիք մէսէլէսի հագգընտա, բաթրիգխանէնին իթթիխազ իթմիշ օլտուղու թէտպիրլէրէ, Պալըքէսիր Երմէնիլէրինին թութտուղու թարիգլէրինի էխլասաթէն պէեան պուեուրտուգտան սօնրա, նիհաեէթինտէ տէ, Պանտըրմալըլարըն Պալըքէսիրտէն էօրնէք ալարագ պիրըճա Առաջնորդանիստ օլմաեա գալքըչտըգլարընա տայիր ալտըգընըզ խապէրի տէ իլավէ պուեուրմուշ իտինիզ:

Վէ Փունճ ճէրիտէսի տէ 1947 նիւմէրօլու նիւսխէսինտէ, մեզքիւր խապէրի եազտըգը սըրատա, պազը էֆքեարը Պանտըրմալըլարըն, Խաթմանբօլտա պուլունան տօստլարը գումպանեասընա տախիլ օլմագ չէրէֆինէ արզուքէշ պուլունտուղունու, վէ մեզքիւր գումպանեա պիւյիւք խըտմէթլէր իթտիկինի զըմնէն անլատըեօր, չիւնքի, Տէր. Հմայեակ սրբազանըն միճալըմըզա կէլմէսի իչին, նէ տիւեէճէկինի, նէ եարաճաղընը, վէ նէ խապէրլէր վիրէճէկինի չաչըրմըչ գալմըչ տա, «յուղեալ և երկպառակեալ» տէտիկի ժողովուրդուն «հանդարտ» օլմամասընա չալըշըեօր:

Փունճ պիլմէլի տիր քի, չու թութտուղու թարիգ ղալէթ մուխաթարալը տըր, վէ Պալըքէսիր Հայլարընըն թէքմիլինին, վէ Պանտըրմալըլարըն տա պիւյիւք գըսմընըն, վէ բաթրիգխանէնին, վէ միւմաիլէյհ Հմայեակ սրբազանըն մուգատտէս հուգուգլարընա հագարաթ վէ թաարրուզ իտիեօր:

Վէ սէօյլիւնէ տէ «յուսալով թէ մինչեւ յառաջիկայ չաբաթ օր գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը կը լինի» տիւէրէք խիթամ վիրիեօր:

Փունճուն մուհարրիրի, եա եադըրգլարընըն մանէասընը անլամաեօր, վէ եախօտ զիքրի կէչէն գումբանեանա ազը ֆիքրի իլէ գարըլմըչ տա, կիւնէշին զիեասընը սէտտ իթմէք իսթէեօր. չիւնքի, Փունճ էֆէնտիսինին բէյինէ կէօրէ, Հմայեակ սրբազան խասթա տըր տէյի վիճակա կէլմէմէլի, մէեմուրիյէթինէ տայիր Պապը Ալիտէն էմիր չըգմամալը, վէ, «յուղեալ և երկպառակեալ» տէտիկի ժողովուրդ տա «հանդարտ» օլմամալը, վէ նիհաեէթ բաթրիգխանէտէ քէնտի հիւքիւմլէրինի վէ գարարլարընը Փունճ էֆէնտինին քէյֆինէ ույտուրարագ, չըքաթ կիւնիւնէ գատար պիր «գոհացուցիչ կարգադրութիւն» եարմալը: Ա՜յգ օլսուն ազգասէր Փունճ. Խաթմանբօլտա պուլունան բուհանի վէ ճիսմանի պէչլէրին, Պանտըրմատա պուլունան օն օն պէչլէրին ղաբաղ ու նէֆսանիյէթլէրինի իճրա իթմէք իչին պունճա հուգուգլարը զայ իթմէք արզուսու, եալընըզ Փունճա մախսուս կէօրինիւեօր:

Փունճ էֆ. գա՞նդի Աչխարհագրութիւնտա օգուտունուզ Պանտըրմանըն, Պալըքէսիրտէն զիեատէ «ընդարձակագոյն և բազմաբնակ» օլտուղունու. պունու եազար իքէն, ապաճըգ տիւչիւնէրէք եազմալը, վէ հիճապ իթմէլի իտինիզ: Պ. Փունճ, Պանտըրմատան կէչէն «բազմաստորագիր» տէտիկինիզ «հանրագրութիւնուն» իմզալարընըն նէ օլտուղունու պիլմէտիկին իչին, պիր թագըմ էհէմմիյեէթ վիրմէք իսթէրսին. մեզքիւր իմզալար, չօգլարընըն ղըեապընտան, չօգլարը մաէլինի պիլմէեէրէք, վէ չօգլարը տիւրլիւ տիւրլիւ սէպէպլէր իլէ վազ օլունմուչ օլտուղու թէտգըգ վէ թահգըգ սահէսինտէ թէպէյյիւն իտէճէք օլտուղունտան, պու թարաֆլարա Մովսէս վարդապետտէն պաշգա մէեմուր կէլմէեէճէկ, վար գուվվէթի պազուեա ալարագ չալըշըլընըզը, չօճուգլար պիլէ անլաեօրլար:

Փունճ էֆ. էվվէլ սէնին եազտըգլարընլա, Պանտըրմասա պիր թագըմ էֆէքեարը քիմսէլէրին մահզէր իմզալաթմալարը թահթը թէագըքտա վէ թահգըգտա պուլունտա, (քի, պու չէյ, Պալըքէսէրին հիւքիւմէթի մէնիյեէսէ թագտիմ, վէ բաթրիգխանէյէ հավալէ օլունան իսթիրհամնամէ իւզէրինէ վուգու պուլաճագ մուամէլէ նէթիճէսինտէ իճրա օլունաճագ տըր), ճէզասըզ գալմաեաճաղը կէօրիւլէճէք տիր. չիւնքի, զաթընըզըն մեզքիւր եադըրգլարը կիպի, պիր գաչ էֆէքեարը Պանտըրմալըլարըն սէօզլէրի, Պանտըրմանըն «յուղեալ և երկպառակեալ եարմըշ», վէ եարմագտա օլտուղու ինքեար օլունուր իսէ, հէր մագամտա, թէպէյյիւն վէ թահագգուգ իթտիրմէք իչին, էյլէ բէք չօգ տէլայիլ վէ էմարէ մէվճուտ տուր, հաթթա, «յուղեալ վէ երկպառակեալ» ժողովուրդուն, «հանդարտ» օլմասընը իսթէնիլմէմէսիյլէ, Մովսէս վարդապետին Պանտըրմաեա չաղըրըլմասը, չու եադըրգլարըմըզը սէրահաթէն թաստիգ իտէրլէր, էֆէքեարը Պանտըրմալըլար, էյէրթէ Մովսէս վարդապետի իսթէրլէր. չիւնքի, Մովսէս վարդապետ, նէֆսանիյէթ իչին սահմանադրութիւնու աեագ ալթընա ալըր, վէ նէֆսանիյէթ իչին նիզամի թաղ. խորհուրդու լաղվ իտէր, վէ նէֆսանիյէթ իչին էֆքեարը զաթլարը թաղ. խորհուրդ եափար, վէ նէֆսանիյէթ իչին լուծել իթտիկի թաղ. խորհուրդ ազալարընա իթալէի լիսան իտէրէք, իշի մահքէմէյէ տիւչիւրիւր, վէ նէֆսանիյէթ իչին Պիղաեա քահանայ եօլլամըշըպ, Աւագ հաֆթասը եկեղեցիսի գաբատըր, վէ նէֆսանիյէթ իչին Պանտըրմատա պունճա հէզէեանլարտան պաշգա, Պալըքէսիր հալգընա էնվայի միւնասիպէթսիզլիքլէր իլէ, պիր թագըմ հագարաթլարտա գալըշըմըշ իտէ, մուվաֆֆագ օլամազ. իշթէ պէօյլէ միւմաիլէյհ վարդապետին ենէ Պանտըրմաեա չաղըրըլմագ, նէ տիմէք օլտուղունու, հէր էհլի տիրայէթ զաթլար անլաեապիլիրլէր:

Փունճ էֆ. Պանտըրմատան Հմայեակ սրբազանա նաֆիլէ եէրէ կէլմէսին իչին պիր մէքթուպ եազըլտըղընը պիլտիրիեօրսուն. պու մէքթուպուն նէ տէրէճէ ապէս, վէ հագգսըզ, վէ միւնասէպէթսիզ օլտուղունու պէեան իթմէտիկինիզտէն, պու նօգթատա քէնտինիզի հէմէֆքեար, վէ եախօտ թալիմաթընըզտան նէշէթ իթմիշ օլտուղու թաստիգ օլունուեօր. էկէր զաթընըզ միլլէթի, վէ տօղրուլուղու, վէ հագգանիյեէթի սէվէնլէրտէն օլսա իտինիզ, Հմայեակ սրբազանըն քէնտի մէեմուրիյեէթինի իֆա իյլէմէսինէ պէքլէմէլէրինին էհէմմէ էլզէմ օլտուղունու, տօսթունուզ վէ հէմէֆքեարընըզ օլան Պանտըրմա գումբանեասընա աղնատարագ, չաեէտ միւմայիլէյհ սրբազանըն մէեմուրիյեէթի էսնասընտա, պիր կինա հագգսըզլըգը, վէ եախօտ խաթասը վուգու պուլուրսա, եալընըզ օնա գարչը իթիրազ իտէպիլէճէքլէրինի նասիհաթ իթմէլի իտինիզ. իշթէ պու ճիմլէ իլէ, զաթընըզա չիմտիլիք րէճա իտէրիզ քի, տօսթունուզ օլան Պանտըրմա գումբանեասընըն հաթըրը իչին, աթէթա Պանտըրմալըլարը թահրիք վէ իղֆալ իտէրճէսինէ րէյ վէ հավատիս վիրմէլէրինիզտէն, վէ բաթրիգխանէտէն վագըթսըզ վէ պիչիմսիզ վէ հագսըզ կարգադրութիւնլար իսթէմէկտէն կէրի չէքիլինիզ, եօգսա պու թութտուղունուզ թարիգին նէ տէրէճէ հայսիյեթսիզ օլտուղունու տախի իճապ իթմէքտէ թաֆսիլ իտէրիզ:

...Միւէլլիֆ, իչպու վարագամըզը աթալէթէ բիայեթէն Մանզումէյի միւթէպէրինիզին պիր քէօչէսինտէ նէչրինէ հիմմէթ պուեուրմանըզ րէճա օլունուր:

Մ. Կ[illegible] Աչ[illegible]

1885 յունիս 30 Պալըքէսիր

. . . Մուշլիֆ .

Եւրմի պէշ սէնէտէն պէրու, սէմ. Թիմիզտէ քէնեալըգ, վէ մըգտարլըգ վազիֆէլէրինի եճրա իտէն Վարդան Աղբարը, պունտան 3 այ գատար ագտէմ, պիլա սէպէպ, քէնտի կէլէն Թազական Ցանձնաժողով Թարտ իտէր : Պու ֆագըր էմէքտար, կեօզ եաշլարը ագըտարագ, պունլարըն մէրհամէթլէրինէ պէքլէմէքտէ իքէն, պու բէնշշէմպիհ ախշամը, քէնտի կեօզլէրիմ իլէ, շու ավթիտէքի ինսաֆսըզլըգլարըընը կեօր միւշիւմտիւր. չեօյլէ քի, Վարդան Աղբարըն վալիտէսի, պիր գօվա սու ալմագ իչին քիլիսէէյէ կիտէր, վէ սու եօգ տուր ճէվապընը ալըր, վէ մէզպուրէտէ, սարնըճտա տօլու սու վար տըր, նէ՞ օլուր, պիր գօվա սու էսիրկէմէքտէն նէ՞ չըգար տէր խաէտէ, ժամկոչլարըն պիրի, իխթիեարէ գատընա պիր սիլլէ վուրուր. գատըն սէսինի եւքսէլթիպ, վէ էհալիտէ չօգալտըրգճա, «ճանըմ, կէլ խաթէր իչէն օն գօվա ալսանա պիր չէյ տէյէն եօգ տուր» տէրլէր. գատըն, եէտիկի թօգատը սէօյլէր, վէ պիզտէ թարաֆըմըզտան պիր բախըրտը չըգմասըն իչին, գատընը էվինէ եօլլարըգ, վէ սօնրա իչիտիր վէ թաստիգ իտէրիզ քի, իլք ախշամըտա եւնէ պէօյլէ պիր գօվա սու իչին, Վարդան Աղբարըն քիւչիւք պիրատէրի իլէտէ պիր մուարագա օլմուշ տուր : Տիւն քէնտի կէլէն էֆէնտիլէր պունու տույսուգլարընտա, պիր բօլիս ճէլպ իտիպ, մէզքիւր սէֆիլ ատամը թէզալիմ իթմէք իսթէրլէր իսէտէ. վազ կէչէրլէր. Իչթէ պիզիմ քէնտի կէլէն Թազ. Ցանձնաժողովուն, թազըմգա անազ պասալը կէօրտիւկիւ իշլէրին պիր նիւմունէսի տահա :

Դաւաթտաշ սաբին

Ցուկը Լուսերձեան

1885 յուլիս 5 Դալաթա

ՕՋԱՂԻ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԸ

—

«Արեւելք»ի գործակատարների արքի ծառայութիւնը.

Անցեալ ամիս Մարդ. Ընկերութ. ատրեգարձին Բագու գտնուած ժամանակս, ամէն տեղ, մանաւանդ երիտասարդաց շրջաններում լսում էի արտնութեան և պայրյթի ձայներ «Արեւելք»ի հասցէով, Թուրքիայի հասարակաց կարծեաց ցինքը յայտարար հռչակող լրագրի խմբագրութիւնը, չրասականանալով, որ Բագուայ երիտասարդութեան ազատ կամքի վերայ անիրաւութիւն էր բանեցրել — այժմ յանդգնութիւն նա ունեցել է արդարութեան դէմ բողոքողից մի հերոսին ... կարգելու, որպէս զի օրինաւորութեան ձեւով պարտկեր մի անվայել արարքը, քմահաճ տնօրինութիւնը, և այդպիսով լրագիրների լեզուն կարկամելու իրաւունք բռնանայ.

Փաստերը տեղեկութիւնը սա է,*) Մեղուի թ. 28-ում պ. Ս. Ամիրեանցի նամակը, որ արտատպած էր «Նոր-Դարի» և Պոլսոյ «Փունջ»ի ու «Մանզումէի» մէջ, մեծ խռովութիւն է պատճառել ազգի և եկեղեցւոյ շահերին պաշտպանութեան վերակոչուած թերթի խմբագրութեան:

Հարկաւոր է համարվում մի հընարք գտնել «Արեւելք»ի ... Ռուսիայում անխափան և անդրդուելի պահելու: Գիտէք ի հարկէ թէ «Արեւելք»ի օջաղի տեւողութեան և կեանքի համար որքան մեծ ու փափուկ խնդիր է: — Եթէ Ռուսիայում այդ ... վայր ընկնէ, հապա որտեղ կը թուին կաթնտու կովերը. որոնցով անչափ առատ է Ռուսիայ, և որտեղից յառաջադիմական կուսակցութիւնը՝ իւր օդային ամրոցները շինելու համար, հանդամանէ կարեւոր մանեթները, որոնցով այնքան հարուստ են Ռուսիոյ մեծապատիւ հայք...

Հնարք գտնում է: Գովեստներով պաճուճուած մի ծանուցումն է տպվում «Արեւելք»ի մէջ՝ պ. Մ. Վարչամեանցի հրատարակած բրոշիւրի բնաւիր արժանեաց վերայ և առաջարկում է այդ հեղինակութիւնը ազգիս ընթերցողների առանձին ուշադրութեան:

Այս ...՝ «Արեւելք»ի գործակատար պ. Արփիարեանցը գիմամ է Բագու առ պ. Մ. Վարչամեանցը և ադաչանքը պաղատանքի վերայ դնելով, շողոքորթութիւնը խնկարկութեան հետ խառնելով, յանուն մտերմութեան և չգիտեմ գարձեալ ինչ մեծ մեծ գաղափարներին խնդրում է գովաբանեալ հեղինակին համոզել պ. Ս. Ամիրեանցին, որ սա հետս առնէ իւր բողոքը, իսկ թէ պ. Ս. Ամիրեանցին համոզելը չը յաջողի, ուրիշն հերքումն գրել տայ:

Ահա այս նամակն էր, որ Բագուայ մէջ Արեւելքի խմբագրութեան դէմ բարկութիւն յուզելու պատճառ էր տուած: Եւ այս բարկութիւնը բառ ամենայնի արդար էր և իրաւացի: Որովհետեւ պ. Արփիարեանը պահանջում էր մի բան, որ պատուասիրութեան առաջ աններելի բան է, նա պահանջում էր «Արեւելքի կորած փարէ փրկել՝ Բագուայ երիտասարդութեան պատուասիրական զգացմունքը և մարդկային արժանիքը ոտնահարելով և ստորացնելով, Բագուայ երիտասարդութիւնը «իւր թքածը պիտի լզէր» ի հաճոյս Արեւելքի խմբագրութեան, որ վերջինս Ռուսիայից ... գնացած փողը քմահաճ տնօրինելու իրաւունք տէր դառնայ: Շատ չէր արդեօք խմբագրութեան պահանջը, որպէս փարձ իւր ... ...

Զայրոյթի մի մասը վերաբերում էր պ. Մ. Վարչամեանցին, որ սա փոխանակ խոպու լռելու տպած նամակի վերայ, կամ արհամարհանքով տիրոջն վերադարձնելու, եւ կամ ուղղակի հրապարակ հանելու, փոտահացել էր պ. Ս. Ամիրեանցին առաջարկել, որ սա զիջանի պ. Արփիարեանի թախանձանքը յարգելու:

Ճշմարիտ ասեմ ես ինքս էլ զարմացայ այս բանի վերայ, բայց առաւելապէս վշտացայ պ. Վարչամեանցի անհեռատեսութեան վերայ, երբ նրանից անձամբ իմացայ տարածուած լուրի ստոյգ լինելը: Ցաւելու տեղիք ունէի, որովհետեւ պ. Վարչամեանցը իւր հասակով այնքան փորձառութիւն պիտի ունենար իմանալու թէ որքա՞ն վատթար հետեւանքներ ունին այս տեսակ դէպքերում ուղղակի ճանապարհ ընտրելու հակառակութիւնը և ... գործ տեսնելու բարեսրտութեան:

Ինչ որ է պարտքս համարեցի բարկութեամբ յուզուած երիտասարդութեան գլխաւորներին դէպի խաղաղութիւն և անխռովութիւն յորդորել եւ համոզել, որ թողնեն «մեռելոց թաղել զմեռեալս իւրեանց»: Ես համոզուած էի, որ Արեւելքի օջաղը՝ ... գեւորուած, տակաւին շատ դերեր ունի անտիրութեան մատնուած ազգի գլխին խաղալու: Դրանց ազգասիրական խաղերից ծնունդ առած չարիքները, որ այսօր տեսնում ենք, հանդերձեալ չարիքների սկիզբն են տակաւին.

Խաղաղեցան թէ ո՛չ յուզուած կրքերը, —չը գիտեմ, ես վերադարձայ իմ պաշտօնատեղին: Աւելորդ համարեցի իմ նախընթաց նամակումս այս մասին յիշելու, որովհետեւ կարծում էի, որ նոր բան մը աւելացրած չէի լինէի «Արեւելք»ի օջախի գործունէութեան մէջ գործադրուած գաղտնի ու յայտնի ձեւերի ու տարազների սեաւամայի վերայ: Երեւացածների յատկութիւններից կարելի է գուշակել գաղտնիների բնաւորութիւնը...

Սակայն մեծ եղաւ զարմացքս՝ երբ կարդացի Արեւելքի վերջին համարում Բագուից մայիս 12 թիւ մի նամակ երեք երիտասարդների, բառատպագրութեամբ. —երիտասարդների, որոնք անմտութիւն և աններելի անգգուշութիւն են ունեցել պ. Ա. Արփիարեանի լարած թակարդի մէջ ընկնելու. դրանք առանց այլեայլութեան պ. Ս. Ամիրեանցի որդար բողոքը ... են անուանում և վաւերացնում են որ Հոգելոյս Ներսէս պատրիարքի դագաղը Բագուայ երիտասարդութեան կողմից պսակով պատուելու համար ուղարկած 83ը «Արեւելք»—ի խմբագրութիւնը ինքնակամ և ինքնագլուխ տնօրինելու ամենակերպ իրաւասութիւն ունէր և պարտաւոր չէր ոչ ոքին համար տալ բացի բառատպագրող երիտասարդներից...

Այս նամակի և օճը և տրամաբանական կարգը վերին աստիճանի նշանաւոր է: Ստորագրողների անունները անբարբառ վկայ են նրանց անձամբ ճանաչելու պատւին ունեցողների առաջ, թէ ինչ մարդկանց ջատագովութեան կարօտ է «Արեւելք»—ի պատիւն և վարձք վերականգնեցնելու:

Տեսէք, որ աստիճանի է հասած մեր երիտասարդութեան մէջ բարոյական կազմալուծութեան տարրերները մոցնելու համար գործադրուած միջոցները: Եթէ «Արեւելք»—ի խմբագրութիւնը զգում էր նրան ուղարկած փողի նրկատմամբ կատարած տնօրինութեան արդարութիւնը, և համարում էր պ. Ս. Ամիրեանցի նամակը զրպարտութիւն, ի՞նչ կարիք այդ արդարութիւնը հաստատելու. այդ զրպարտութիւնը հերքելու համար առանձնապէս Բագու դիմել հերքող որսալու: Սա արդեօ՞ք երիտասարդութիւնը առպականելու պատճառ չէ:

Իմ տեղ ամեն մարդ պիտի զըղջէր այդ նամակը կարդալով. որովհետեւ ինչ որ տեսայ և լսեցի Բագուայ ամեն շրջաններում «Արեւելքի խմբագրութեան նկատմամբ, բոլորովին յեղաշրջուած կարդացի Արեւելքում տպած եաստորագիր նամակի մէջ: Զարմացայ, թէ ինչի Արեւելքի պատուին նախանձախնդիր և պ. Ս. Ամիրեանցի զրպարտութեամբը զայրացած երիտասարդները ուղղակի և խելոյն և եթ չեն դիմել նրանց առաւել մօտիկ մամուլին՝ վիրաւորուած պատիւ վերականգնեցնելու: Մի՞թէ այս ասպետական պարտքը կատարելու համար հարկաւոր էր, որ պ. Արփիարեանի նամակը Բագու հասնի, իսկ չահատակութեան համար՝ «Արեւելքի էջերը ընտրուին:

Որ պ. Ս. Ամիրեանի բողոքի իմաստը Բագուայ երիտասարդութեան համոզմունքի յայտարարն է, —այս բանը ես կարող եմ երաշխաւորել, և որ նոյնպէս եաստորագիր նամակը պակի համար նուէր տուած անձերի ճշմարիտ հայեացքի հետ ոչինչ առնչութիւն չունի, — սա ես գարձեալ կարող եմ վկայել: Այդ անհարազատ նամակը ... բան է կամ ճարպիկ խարդախութեան գործ: Խնդրի էական հանգամանքներին անձամբ ծանօթ եղողը չէ կարող չը վկայել որ եթէ Արեւելքի մէջ հրատարակուած նամակի տրամաբանութեամբ տասնեակ նամակներ ես երեւան գան, պ. Ս. Ամիրեանցի բողոքի էութիւնը անդրդուելի կմնայ և ոչ ոք չասեր, որ պ. Ս. Ամիրեանցը այս դէպքում ... ... : (1)

Առանց իմ վկայութեան ևս խնդիրը պարզ է և որոշուած: Երբէք սոփեստականութիւնը չէ կարող արդարացնել, որ Արեւելքի խմբագրութիւնը իրաւունք ունենար որոշել նպատակի յատկացեալ գումարը ինքնագլուխ տնօրինելու, ինչպէս արել է «Արեւելքի» խմբագրութիւնը՝ բոլորովին լռութիւն պահելով: Իզուր էր իմ կարծիքով այդ եաստորագիր նամակի մէջ արդարանալ գտնելու աշխատութիւնը: Ես հաւատի եմ որ և պ. Ամիրեանցը իւր բողոքի ճշմարտութիւնը հաստատելու համար՝ կարող է բոլոր նուիրատուների ստորագրութեամբ վկայութիւն առնել: Բագուայ նուիրատուներին նա առաւել յայտնի է քան թէ միւսները: Բայց կը յուսամ որ պարոնը կը բաւականանայ իմ վկայութեամբ անցածը գնացած կը համարէ անտեղի վիճաբանութեան մէջ չը մտնելու համար: Թող այս ցաւալի դէպքը խրատ լինի, որ մամուլը խաղալիկ չէ, որովհետեւ չատ դիւրին է մոլորուել և մոլորեցնել և ով կուզէ դրա ասպարէզը մտնել, անձնական միտումներով կամ ... համար. փառասիրութեան և անբարոյականութեան անդունդի եզրը կը մղէ թէ նրան և թէ ուրիշներին:

Ընդունեցէք պ. խմբագիր, նամակիս մի անկիւն կը շնորհէք Ձեր թերթի էջերում, իսկ «Մեղու»ն չը կամեցաւ արտատպելու, որով մնամ...:

(Նոր-Դար) Բժ. Ա...

(*) Այս նամակով ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Բագուայ երիտասարդութեան կողմից բողոք էր բարձրացած «Արեւելք»ի խմբագրութեան դէմ, որ Հոգելոյս Ներսէս պատրիարքի դագաղի վերայ պսակ դնելու համար ուղարկուած 83 ր. փոխանակ ամբողջութեամբ մատակարարելու յատկացած նպատակով յարգոյ խմբագրութիւնը մասամբ գործադրում է, միմիայն 33 ր. Մնացած 50 ր. լռելեայն վերապահում է մի ինչ որ է ուրիշ նպատակի համար.

Գ. Գր. Տէր Նիկողայոսեանցը, կամենալով մի պանդուխտ Բագուից հայրենիք վերադարձնել, դիմում է աստ ու անդ օգնելու կարեկցութիւն գտնելու: — Ամբողջ Պոլսում չէ՛ գտնում. դիմում է «Արեւելք»ի օջախին, ցոյց տալով Բագուից պսակի համար ուղարկուած փողի մնացորդի վերայ, — այդտեղ սա բացասական պատասխան է ստանում, որովհետեւ այդ փողից մի պանդուխտ հայրենիք վերադարձնելու ժամանակութիւն տալը, «Ակլբրունքի» դէմ մեղանչել է համարվում. երեւի պ. Սվաճեանը մոլեռանդ հումանիտարներից է եղել:

Նան. Ցոզ.

(1) Մի բան որ ինձ անհաճոյ էր թուել և որի համար ես յանդիմանեցի նրան. —սա բողոքի մէջ պաշտչելից կանոնների չը պահպանելն էր: Մի՞թէ անպատճառ հարկաւոր է գռեհկաբար յարձակուել:

Նան. Ցոզ.

ԻԼԱՆ
ՄԱԼԻՑԷԷ ԽԱԶԻՆԷՑԻ
ՃԷԼԻԼԷՑԻՆՏԷՆ

Գազը թէքըաեա վէ զէվաեա իլէ զուրէգա վէ միւլլի մաալիւմէ խասսթախանէ վէ մէքթէպլէրինէ, վէ զապթիեէ հազպխանէսինէ 1301 սէնէսի հազիրան իպթիտասընտան 1302 սէնէսի մայիս նիհայէթինէ գատար պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի օլան 196487 եակի գըրէ լէհմ, վէ 1460 թագըմ ճիկէր վէ 240 գըէէ չէմի բուղէն, վէ 1033 բէս գուրպանլըգ ագնամ, պիլ միւնագասա թալիպինէ իհալէ օլունաճաղընտան, մույէննաթը մէզքիւրէեի իճաաէ թալիպ օլանլարըն, միւթէպէր պիրէր քէֆիլ վէ եախօտ մույէննաթը մէզքիւրէնին պիր պալըգ պէտէլինէ միւսավի տէբօզիթօ ագճէլէրի պէրապէր օլտուզու հալտէ, շարթը իհալէ եօղրէնմէք վէ միւնագասասըա պուլունմագ իւզրէ, խազինէ յի ճէլիլէ յի մալիյէնին մէտարիֆաթի իտարէյի ումումիյեեսինէ միւրաճաաթ օլունմասը:

Սէնէ 301 թեմմուզ 7 1—3

Այէն թաշրալը օլուպ, վէ եագըն վագըթա գատար թիւճճարլըգ իլէ մէչղուլ օլան, վէ սէքիզ օն մահէլլ իլէտէ մուամէլէսի պուլունան կէնճ, իչկիւզար, միւտէպպիր վէ քեամիլ, եանի սիյազը համիտէսի եէքինատէ կէնճ պիր զաթ, ֆէլէքզէտէ օլարագ, պու կիւն կէրէք պուրատա վէ կէրէք թաշրալարտա պիր թիւճճար եանընտա խըտմէթէ հազըր օլուպ, վէ լազըմ կէլէն հիւսնի չէհատէթի իպրազ վէ քէֆալէթի իթա իտէպիլէճէկինտէն, եօյլէ պիր շախսա իհթիեաճըթը պուլունան զաթլարըն, թարաֆըմըզա խիտմէթ հիւսնիլէթլէրինի բէճա իտէրիզ:

Զաթըն պիրի, կէրէք պուրա մէքթէպլէրինտէ, վէ կէրէք թաշրալարտա, քէնտի վազիֆէսի օլան մուալլիմլիկի իճրա պիրլէ, հայկաբանութիւն, իրաւաբանութիւն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն վէ դաստիարակութիւն տէրսլէրի վէրմէքլիկէ հազըր պուլունուլտուղուն, թալիպ օլանլարըն թարաֆըմըզա խապէր թալէպ օլունուր:

SANTAL
de GRIMAULT
Pharmacien à Paris

Իշպու գարփուլլէրտէ լիմոն բէնկինտէ Պոմպայըն Սանթալ (պիր նէվի նէպաթ) խուլասասը վար տըր: Բաշխեան պիր չօգ խասթախանէլէրինտէ իճրա իտիլէն թէճրիպէլէրտէն, մէզքիւր Սանթալ խուլասասըն, պալսամ, քէպապէ վէ թիքէմինթիտէն տահա զիեատէ թէէսիրլի օլտուղու անլաշըլմըշ տըր: Մէզքիւր գարփուլլէր, սիւխէ գօզու միւզէքիւլ գին, էպէտա վէ ազըր վիրէն ագըթըլարը կէօ իւչ կիւնիւն իչինտէ ... թուտիպ, նէ գուսսուրուր, նէ սանճը վէրիր, վէ նէ տախի խուզալ էթմէզ:

Սաթըլըր պիւթիւն էճզախանէլէրտէ:

Բաշխեան վիրէն սօգագընտա 8 նումերօլու մաղազասա վէ սաիր մէշհուր էճզահանէլէրտէ պուլունուր.

A

CIGARETTES INDIENNES
DE GRIMAULT ET Cie
Pharmaciens à Paris

Բարթատէ մուգիմ հէքիմ վէ Գուսթաոնեաքըն թէրթիպ իյլէտիկի սիկարալար, վէ Սիկարէթ կէնտինէ թապիր օլունան իչպու սիկարալար, Թըքընէֆէս, վէ սիկարէթէն հասըլ օլան էօքսիւրիւք, պօղազ վէ սէս զըբըլլըմասը, վէ եիւզտէքի սինիր աղըրըսընտա վէ ուպուսուզլուղա բէքջ աֆէ... լի օլուպ, մէզքիւր իլէթլէրէ տուշար օլանլար, իչպու սիկարալըր թիւթիւնինի, իչէրի չէքէրէք, էվվէլէ, խասթալըղընդան տէֆ օլուր: Նըլըքթան վէրէմի իլէ ինսանըն նէֆէսա ալըշ վէրիշի ալէթլէրինտէ մախսուս քեաֆֆէէի էմրազը էփէլէթիլէր:

Հէր պիր սիկարան ձգճրինտէ, Գուսթաքէնաէրըն իմզասը վար տըր:

Սաթըլըր պիւթիւն էճզախանէլէրտէ:

Բաշխեան վիրէն սօգագընտա 8 նումերօլու մաղազասա վէ սաիր մէշհուր էճզահանէլէրտէ պուլունուր.

B

PHOSPHATE DE FER
DE LERAS
Docteur ès-Sciences, Pharmacien
à PARIS

Այս ջուրը, որ Թանձրացած երկաթոյ հանքային ջուրի մը կը նմանի և որ երկաթոյ դեղերուն մէջ միակն է որուն կլրացիններուն գրեթէ բաղադրութիւնը ունեցող, արեան և ոսկրներու նորոգիչ և սիծ տուող է. Երբէք անհոգութիւն չի տար, ստամոքսը չի յոգնեցներ և ակռաները չի սեւցներ. Միշտ յաջողութեամբ կը գործածուի ստամոքսի ցաւերու, գունատութեան, արեան նուազման և ամէն և ամէն տկարութեանց համար որոնց ենթակայ են կանայք, գեռահաս օրիորդներ և տղայք, երբ զունատ, անարիւն և ախորժակէ զուրկ են.

Կը գտնուի 'ի Փարիզ, Վիվիէն փողոց 8, Գրիմօ և ընկ. և կամ ամէն գլխաւոր դեղարաններու մէջ.

C